

Nd.

207. Nefndarálit

um frv. til l. um breyt. á l. nr. 38 15. febr. 1935, um stofnun búnaðarmálasjóðs.

Frá minni hl. landbúnaðarnefndar.

Landbúnaðarnefnd hefur rætt þetta frv. og ekki orðið á eitt sátt um afgreiðslu þess. Tveir nefndarmanna, Bjarni Ásgeirsson og Jón Sigurðsson, vilja samþykkja frumvarpið óbreytt, enda eru þeir flutningsmenn málsins. Barði Guðmundsson mætti ekki á fundi, er málið var afgreitt, en við undirritaðir viljum samþykkja frumvarpið með breytingu, sem lögð hefur verið fram tillaga um á sérstöku þingskjali, nr. 197. Fyrir okkar áliti færum við þessi rök:

Þegar lög voru sett á síðasta þingi um almennan veltuskatt á verzlunarviðskipti, þá voru landbúnaðarafurðir undanskildar öllum kvöðum í því sambandi, og var eðlilegt, að svo væri vegna þeirra banda, sem eru milli þeirra og dýrtiðarvísitölunnar. En um þetta bil var lagt fyrir Alþingi frumvarp frá stjórnarandstæðingum um veltuskatt á þessar vörur: $\frac{1}{2}\%$ á söluverð, og skyldi þeim peningum varið til félagslegra þarfa bænda eftir úthlutun búnaðarþings. Ríkisstjórnin og stuðningsflokkar hennar tregðuðust við að samþykkja þennan veltuskatt, en fyrir tilmæli þingmanns Austur-Húnavetninga var það þó gert með því skilyrði, að landbúnaðarráðherra samþykkti úthlutun fjárins. Þetta skilyrði var gert að hörðu áráðarefni af flutningsmönnum og öðrum stjórnarandstæðingum á ríkisstjórnina og einkum þann þingmann, er kom málinu í gegn. Samþykktir voru pantaðar viðs vegar um land, og búnaðarþing samþykkti hörð mótmæli gegn skilyrði þessu. Þó gerði það tveggja ára áætlun um úthlutun þessa fjár eftir margra daga deilur, og stóð þó að henni aðeins lítill meiri hluti búnaðarþings. Landbúnaðarráðherra vildi engin áhrif hafa til breytinga þessari áætlun og samþykkti hana að formi til, svo hlutaðeigendur hefðu undan engu að kvarta. En þeir höfðu þó samþykkt að verja þessu fé í gistihúsbyggingu í Reykjavík og til þeirra starfa búnaðarþings, sem vörðuðu „sérhagsmunamál bænda“. Stjórnarandstæðingar létu sér heldur ekki þetta nægja, heldur héldu áfram rógburði sínum um ríkisstjórnina varðandi þetta mál, bæði á fundum og í blöðum, og í byrjun þessa þings fluttu þeir það frumvarp, er hér liggur fyrir, og auðvitað sem kosningamál gegn ríkisstjórninni, þar sem flutningsmenn hlutu að gera sér það ljóst, að skilyrði, sem stjórnarflokkamenn settu á síðasta þingi, mundu þeir ekki afnema á þessu að óbreyttum lögunum að öðru leyti. Það gæti því verið gott að nota fall frumvarpsins sem áróðursefni gegn stjórninni meðal bænda.

Eftir allt þetta viljum við undirritaðir láta losa þessa menn að fullu við það skilyrði, sem þeir telja bændum svo hættulegt, að varða ætti flokkabreytingu í land-

inu. Við viljum losa landbúnaðarráðherrann við allan vanda, áróður og rógburð í þessu sambandi, og við viljum losa Búnaðarfélag Íslands og búnaðarþing við umráð þessara peninga.

Þá komu tvær leiðir til greina í þessu sambandi. Fyrst sú að **afnema lögin og losa bændur við þennan skatt að fullu**. Hin sú að láta hann haldast og **verja fénu til þess, sem bændunum sjálfum ríður mest á**, sem er að koma búnaðinum í fullkomnara horf. Bændur vantar framræslu á engjum og túnræktarlöndum. Sú framkvæmd er í fyrstu röð. Þá vantar sléttun á þýfðu heyskaparlandi. Þá vantar rafmagn. Marga þeirra vantar vatnsleiðslu í bæi og útihús og viðunandi húsakost. Á öllu þessu ríður bændum meira en gistihúsi í Reykjavík fyrir pólitíska búnaðarþingsmenn á fundahöldum þeirra hér og þar um landið. Þess vegna leggjum við til, að skattinum sé haldið og fénu sé varið til þess, sem bændum ríður mest á. **Búnaðarsamböndin** þarf að efla sem raunhæfan framkvæmdafélagsskap. Vélavinnan til framræslu, sléttunar ræktunarlanda og margs fleira kostar félagsleg og dýr átök. Þess vegna þurfa búnaðarsamböndin fjármagn. Til þessa hafa þau verið máttlittlir styrkþegar Búnaðarfélags Íslands. **Búnaðarmálasjóður** á að efla þau til raunhæfra framkvæmda. Þó fé hans verði ekki mikið, þá er því betur varið til þess að rétta hag þeirra manna, sem versta hafa aðstöðu til framkvæmda í sveitum landsins, heldur en að byggja fyrir það hótél í Reykjavík og éta það út á snakkkfundum og eyða því í ferðakostnað pólitískra spekulanta, sem telja sig öllum færari til að gera bændum gagn, en hafa reynzt mjög mistækir í því efni.

Við teljum rétt, að Alþingi skeri úr um það, hvort bændastéttinni muni hollara. Tilefnið hafa flutningsmenn gefið, og ef þeir telja sér þessa afgreiðslu ógeðfellda, þá geta þeir kennt sjálfum sér um.

Alþingi, 23. nóv. 1945.

Jón Pálmason, Sigurður Guðnason.
frsm.